

Максим ГРЕЙЦАР

аспірант освітньо-наукової програми

«Менеджмент» ЗУНУ

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Ефективне управління інвестиційною діяльністю є одним із ключових чинників забезпечення сталого розвитку підприємства в умовах ринкової економіки. Інвестиційна діяльність охоплює процес формування, розподілу й використання інвестиційних ресурсів з метою забезпечення довгострокової конкурентоспроможності та прибутковості. Основними об'єктами інвестування виступають основні засоби, нематеріальні активи, фінансові інструменти та інноваційні проєкти.

«Управління інвестиційною діяльністю охоплює комплекс взаємопов'язаних функцій: аналіз інвестиційного середовища, формування інвестиційної стратегії, оцінювання інвестиційних проєктів, забезпечення фінансування та контроль реалізації інвестицій» [1]. На практиці для ефективного управління доцільно застосовувати методи фінансово-економічного аналізу, прогнозування та ризик-менеджменту.

Одним із основних етапів інвестиційного процесу є оцінювання ефективності інвестиційних проєктів. Для цього використовуються показники, що дозволяють кількісно оцінити очікувані результати інвестування:

1. Чиста приведена вартість (Net Present Value, NPV):

$$NPV = \sum (C_t / (1 + r)^t) - C_0$$

де C_t – грошовий потік у період t ,

r – ставка дисконтування,

t – період,

C_0 – початкові інвестиційні витрати.

Якщо $NPV > 0$, проєкт вважається доцільним для реалізації.

2. Внутрішня норма прибутковості (Internal Rate of Return, IRR) – це така ставка дисконтування, за якої $NPV = 0$. Проєкт

вважається вигідним, якщо $IRR > WACC$ (середньозважена вартість капіталу).

3. Період окупності інвестицій (Payback Period, PP):

PP = час, протягом якого сума чистих грошових потоків зрівнюється з обсягом інвестицій.

4. Індекс прибутковості (Profitability Index, PI):

$$PI = \sum (C_t / (1 + r)^t) / C_0$$

Проект є доцільним, якщо $PI > 1$.

У процесі управління інвестиційною діяльністю важливо також враховувати ризики. Інвестиційні ризики поділяються на зовнішні (макроекономічні, політичні, правові) та внутрішні (фінансові, технологічні, організаційні). Для мінімізації ризиків доцільно використовувати методи їх ідентифікації, кількісного оцінювання та диверсифікації інвестиційного портфеля.

Управлінські рішення щодо інвестування повинні ґрунтуватися на глибокому аналізі альтернатив, врахуванні стратегічних цілей підприємства, рівня ліквідності, наявності фінансових ресурсів, а також макроекономічної ситуації. Одним із ефективних підходів є стратегічне інвестування, яке передбачає реалізацію інвестицій у напрямках, що забезпечують довгострокову конкурентну перевагу.

Суттєве значення має також джерело фінансування інвестиційної діяльності. Вони поділяються на власні (прибуток, амортизаційні відрахування), залучені (кредити, облігації) та бюджетні. Оптимальна структура капіталу знижує вартість інвестицій і підвищує фінансову стійкість підприємства. Управління інвестиційною діяльністю є складним, багатогранним процесом, який вимагає поєднання теоретичних знань і практичного досвіду. «Ефективна реалізація інвестиційної стратегії дозволяє підприємству не лише забезпечити економічне зростання, але й підвищити свою конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі» [2].

Важливим аспектом управління інвестиційною діяльністю є формування та оптимізація інвестиційного портфеля підприємства. У цьому процесі необхідно враховувати

співвідношення між очікуваним рівнем прибутковості та ризиком, а також дотримуватися принципів диверсифікації та збалансованості. Оптимізація інвестиційного портфеля можлива за допомогою використання методів математичного моделювання, зокрема – моделі Марковіца. У рамках цієї моделі інвестор має обрати такі активи, які забезпечують максимальний дохід за заданого рівня ризику або мінімальний ризик за заданого доходу.

Ефективне управління інвестиціями передбачає також стратегічне планування інвестиційної діяльності, яке базується на аналізі внутрішнього та зовнішнього середовища. Інструментами стратегічного аналізу можуть бути SWOT-аналіз, PEST-аналіз, модель п'яти сил Портера тощо. SWOT-аналіз дозволяє визначити сильні та слабкі сторони підприємства, а також можливості і загрози, що формуються під впливом зовнішніх чинників. На основі такого аналізу формуються стратегічні напрями інвестування, які узгоджуються з місією та загальними цілями підприємства.

Особливе місце в системі управління інвестиціями займає інноваційна складова. Інноваційне інвестування спрямоване на впровадження новітніх технологій, модернізацію виробничих потужностей, створення нових видів продукції. Для оцінювання ефективності інноваційних інвестицій важливо враховувати не лише фінансові показники, а й нематеріальні ефекти – покращення іміджу, збільшення частки ринку, підвищення рівня клієнтської лояльності.

Підприємства, які активно реалізують інвестиційні програми, мають забезпечити чіткий контроль за виконанням інвестиційних проєктів. З цією метою впроваджуються системи управлінського обліку та бюджетування інвестицій. Контроль реалізації проєктів може здійснюватися за такими напрямками: контроль термінів, бюджету, якості, ризиків та комунікацій. Використання сучасного програмного забезпечення для управління проєктами (наприклад, MS Project, Primavera) дозволяє своєчасно виявляти відхилення та коригувати хід реалізації. «Для підвищення ефективності управління інвестиціями доцільно формувати систему мотивації персоналу, залученого до реалізації інвестиційних проєктів» [3].

Мотиваційні механізми можуть базуватись на поєднанні матеріальних і нематеріальних стимулів: премій за досягнення цільових показників, участі в прибутку, кар'єрного зростання, визнання на рівні компанії.

На сучасному етапі значення набуває також впровадження цифрових технологій в управління інвестиційною діяльністю. Такі рішення, як big data, штучний інтелект, хмарні сервіси, дозволяють автоматизувати процеси збору та обробки даних, підвищити точність прогнозування, забезпечити оперативність прийняття рішень. Цифровізація створює умови для переходу до концепції «розумного інвестування», яка передбачає динамічну адаптацію інвестиційної стратегії до змін зовнішнього середовища. Ефективне управління інвестиційною діяльністю передбачає цілісний підхід, що включає стратегічне планування, економічне обґрунтування, оцінку ризиків, використання сучасних інформаційних технологій, контроль реалізації та коригування на основі зворотного зв'язку. Комплексне використання цих інструментів дозволяє досягти високих результатів у сфері капіталовкладень і забезпечити стійкий розвиток підприємства в умовах змінного економічного середовища.

Список використаних джерел

1. Микитюк П. П., Брич В. Я., Микитюк Ю. І., Труш І. М. Управління проектами: підручник. [для студ. вищ. навч. закл.]. Тернопіль, 2021. 400 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/27985>
2. Інноваційний розвиток підприємства. Підручник за заг. ред. д-р. екон. наук, проф. Микитюка П. П. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 320 с.
3. Natalia Selivanova, Valentyna Borkovska, Nataliia Holiachuk, Mykhailo Huz, Oleksandr Zaitsev. Improving Accounting and Management of Settlements with Foreign Suppliers in the Context of Global Digitalization on the Example of Agricultural Enterprise. Journal of Agriculture and Crops, Volume 8, Number 3, July 2022. [https://arpgweb.com/pdf-files/jac8\(3\)152-163.pdf](https://arpgweb.com/pdf-files/jac8(3)152-163.pdf)